

PŘÍRUČKA
INKLUZIVNÍ OCHRANA:
**PRÁVA LGBTIQ+
UPRCHLICTVA A
ŽADATELSTVA O AZYL V
ČESKÉ REPUBLICE**

AFGHANISTAN LGBTIQ+
ORGANISATION (ALO)

ŘÍJEN 2025

Inkluzivní ochrana:
**Příručka ohledně práv LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o
azyl v České republice**

Průvodce právy pro LGBTIQ+ uprchlictvo a žadatelstvo o azyl v České
republice

Jazyk: čeština

The Afghanistan LGBTIQ+ Organisation (ALO)

Říjen 2025

Poděkování

Tato příručka byla vypracována díky odhodlání, vhladu a spolupráci mnoha jednotlivců a komunit.

Vyjadřujeme svou nejhlubší vděčnost **LGBTIQ+ uprchlictvu a žadatelstvu o azyl**, které se velkoryse podělilo o své zkušenosti a názory. Jejich odvaha, upřímnost a důvěra byly základem této práce, formovaly každou část a vedly proces vývoje příručky od začátku do konce.

Upřímně děkujeme **Dr. Charbelu Maydaaovi** za vedení přípravy této příručky a **Alimu Arefimu** a **Artemisovi Akbarymu** za rozhovory, které přinesly do popředí skutečné zkušenosti a realitu komunity.

Děkujeme **Denise Šmídové** a **Ivě Šmídové** z organizace The Minorities Organisation za důkladnou právní revizi a cennou zpětnou vazbu, které zajistily přesnost a integritu tohoto zdroje.

Jsme také vděční **Sobii Kapadii** za inkluzivní a promyšlený design této příručky a **Tomáši Herzánovi** za pečlivý a srozumitelný český překlad.

Na závěr bychom rádi vyjádřili naše uznání organizaci **IGLYO – Mezinárodní organizace LGBTQI+ mládeže a studentů** za jejich velkorysou podporu prostřednictvím grantového programu IGLYO Grants Programme 2025, financovaného **Evropskou unií**, díky kterému mohla tato publikace vzniknout.

ÚVOD

Účel této příručky	3
Cílové skupiny	
Rozsah	
Principy	
Zásady jazyka příručky	
Etika a ochrana	7
Metodologie	
Prohlášení	

ČÁST I - PRO KOMUNITU

1. Úvod: Řešení rasismu a jak tuto příručku používat	9
2. Porozumění rasismu a diskriminaci v českém kontextu	
2.1 Aplikovaná analýza: Co jsme zjistili	
3. Vaše práva v jednotlivých fázích	17
3.1 Příjezd a registrace	
3.2 Azylová a ubytovací centra	
3.3 Rozhovory a tlumočení (práva, bezpečí a soukromí)	
3.4 Rozhodnutí, odvolání a lhůty	
3.5 Zadržování a alternativy	
3.6 Práce, vzdělání a bydlení	
3.7 Zdravotní péče a duševní zdraví	
4. LGBTIQ+ specifické pokyny	27
4.1 Žádosti založené na SOGIESC	
4.2 Ochrana soukromí, ochrana údajů a důvěrnost	
4.3 Bezpečnější jednání s úřednictvem a tlumočnictvem	
4.4 Specifické informace pro trans* osoby	
5. Kam se obrátit pro pomoc	32

ČÁST II - PRO ZAJINTERESOVANÉ STRANY A POSKYTOVATELE SLUŽEB

Úvod	35
Téma 1. Rasismus a každodenní diskriminace	
Téma 2. Předsudky a stereotypy během azylového řízení	
Téma 3. Bezpečnost v přijímacích a ubytovacích centrech	
Téma 4. Rozhodnutí, odvolání a včasná komunikace	
Téma 5. Zadržování a používání alternativ	
Téma 6. Přístup ke zdravotní péči a duševnímu zdraví	
Téma 7. Soukromí, ochrana dat a důvěrnost	
Téma 8. Soudržnost, komunitní sítě a pozitivní praxe	
Doporučení	

Účel této příručky

Tato příručka je určena k tomu, aby pomohla uprchlictvu a žadatelstvu o azyl z řad LGBTIQ+ v České republice porozumět, uplatňovat a vykonávat svá zákonná práva a zároveň řešit překrývající se problémy rasismu, xenofobie a queer-/transfobie v rámci azylového a integračního systému.

Slouží jako komunitní průvodce i jako zdroj pro budování kapacit pro odborníky a instituce a zajišťuje, aby podpora LGBTIQ+ osobám byla inkluzivní, zohledňovala traumatické zážitky, byla antirasistická a založená na jejich právech.

Prostřednictvím dostupných informací, reálných zkušeností a praktických nástrojů se příručka snaží:

1. Posílit právní povědomí uprchlictva a žadatelstva o azyl z řad LGBTIQ+ vysvětlením práv a postupů podle českého a evropského práva srozumitelným, neprávnickým jazykem.
2. Poskytnout praktické pokyny, jak rozpoznat, dokumentovat a bezpečně nahlásit rasismus, diskriminaci a zneužívání, aniž by došlo k odhalení, odvetným opatřením nebo ublížení.
3. Zvýšit osobní bezpečnost a pohodu a nabídnout strategie pro zvládání každodenních výzev souvisejících s bydlením, zdravotní péčí, zaměstnáním a interakcemi se státními orgány.
4. Podporovat inkluzivní a odpovědné postupy mezi poskytovateli služeb a státními institucemi převedením zkušeností komunity do praktických doporučení.
5. Pěstovat solidaritu a odolnost v rámci komunit LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl důrazem na přístupy vedené samotným členstvem komunit, vzájemnou podporu a kolektivní obhajobu.
6. Podporovat školení a rozvoj kapacit prostřednictvím materiálů připravených k okamžitému použití, které pomáhají odborníkům přijmout přístupy k práci citlivé k genderu a rozmanitosti.
7. Přispívat k systémovým změnám zaměřením politického dialogu na skutečné zkušenosti a podpora spolupráce mezi dotčenými komunitami, občanskou společností a státními aktéry.

Tato příručka je v konečném důsledku jak návodem k přežití a posílení postavení LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl, tak výzvou k akci pro všechny zúčastněné strany, aby v České republice budovaly spravedlivější, antirasistický a inkluzivní azylový systém.

Primární cílová skupina

Primární cílovou skupinou této příručky je LGBTIQ+ uprchlictvo, žadatelstvo o azyl a osoby s dočasnou nebo doplňkovou ochranou v České republice.

Je napsána srozumitelným a přístupným jazykem s cílem podpořit osoby, které mohou čelit překážkám kvůli jazyku, diskriminaci nebo omezenému přístupu k právním zdrojům. Tato příručka je určena pro ty, kdo:

- Procházejí procesem určování azylu nebo uprchlického statusu.

- Zažili nebo jsou vystaveni riziku rasismu, xenofobie nebo queer-/transfobie ve veřejných institucích, ubytovacích centrech nebo v každodenním životě.
- Potřebují praktické informace o tom, jak nahlásit diskriminaci, hledat podporu a porozumět svým právům podle českého a evropského práva.
- Chtějí vybudovat osobní a kolektivní strategie pro bezpečnost, posílení postavení a péči o komunitu.

Příručka uznává, že mnoho LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl zažívá vícevrstvou marginalizaci, včetně rasové, etnické, národnostní, genderové nebo na základě sexuální orientace, a proto v ní je použit intersekcionalní přístup.

Sekundární cílová skupina

Sekundární cílová skupina zahrnuje osoby, které poskytují pomoc, ochranu nebo podporu uprchlictvu a žadatelstvu o azyl z řad LGBTIQ+, jako jsou:

- Pracovníci neziskových organizací, sociální pracovníci, právní asistenti a aktivisté, kteří mohou tento průvodce využít k poskytování informované, inkluzivní a k traumatu citlivé podpory.
- Právníci a poskytovatelé právní pomoci, kteří mohou tento nástroj používat jako srozumitelný doplněk k právním textům, aby zajistili, že klienti rozumějí svým právům a dostupným postupům.
- Poskytovatelé služeb, státní instituce a humanitární pracovníci, kteří budou těžit z doporučení v části II, jejichž cílem je posílit antirasistické a inkluzivní postupy.

Tím, že se příručka zaměřuje na obě cílové skupiny, vytváří společný základ pro porozumění a vybavuje členstvo komunity schopností hájit svá práva, zatímco odborníkům a institucím poskytuje vodítko, jak tato práva zodpovědně a s respektem dodržovat.

Rozsah

Tato příručka je rozdělena do dvou vzájemně propojených částí, z nichž každá je navržena tak, aby vyhovovala potřebám odlišných, ale vzájemně se doplňujících cílových skupin:

1. Část I pro komunitu:

Zaměřuje se na boj proti rasismu, xenofobii a queer-/transfobii v rámci azylových a integračních systémů. Nabízí srozumitelné pokyny týkající se azylových řízení, ochrany před diskriminací a přístupu k základním službám. Tato část pomáhá uprchlictvu a žadatelstvu o azyl z řad LGBTIQ+ porozumět svým právům, bezpečně se orientovat ve složitých systémech a podnikat informované kroky v případě diskriminace.

2. Část II pro zainteresované strany a poskytovatele služeb:

Představuje stručný soubor praktických doporučení pro vládní instituce, nevládní neziskové organizace a odborníky. Převádí zkušenosti uprchlictva a žadatelstva o azyl do praktických kroků směřujících k poskytování služeb, které jsou antirasistické, inkluzivní a odpovědné.

Cílem obou částí je překlenout propast mezi posílením postavení komunity a institucionální odpovědností a podpořit společný závazek k rovnosti a spravedlnosti.

Příručka obsahuje:

- Srozumitelné vysvětlení azylových řízení, odvolacích mechanismů a cest k ochraně, se zohledněním specifických aspektů LGBTIQ+ (soukromí, zaujatost tlumočnicků, posuzování věrohodnosti).
- Praktické nástroje, jako jsou kontrolní seznamy, vzory stížností a informace „Know Your Rights/Znejte svá práva“, dostupné v angličtině i češtině.
- Zdroje specifické pro Českou republiku a ověřené kontakty pro právní pomoc, psychosociální podporu a pomoc v nouzi.
- Poznatky získané z 20 anonymizovaných rozhovorů s uprchlictvem, žadatelstvem o azyl a odborníky, doplněné sekundárním výzkumem a kontextovou analýzou právních rámců České republiky a EU.

Rozsah této příručky přesahuje sdílení informací, jejím cílem je vytvořit bezpečnější prostory, podporovat inkluzi a posílit spolupráci mezi LGBTQIA+ uprchlictvem, podpůrnými organizacemi a státními institucemi.

Principy

Vývoj a využití této příručky se řídí následujícími základními principy, které ovlivňují její obsah, tón a použití:

01

PŘÍSTUP ZOHLEDŇUJÍCÍ TRAUMA

Uznává, že mnoho LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl prožilo trauma spojené s konfliktem, vysídlením, rasismem a násilím založeným na identitě. Příručka podporuje bezpečí, možnost volby, posílení a důvěru v každém kroku a zajišťuje, že žádná informace ani praxe znovu nezpůsobí trauma jednotlivcům.

02

POZORNOST NA PŘEŽIVŠÍ A UPRCHLICTVO

Upřednostňuje důstojnost, jednací schopnost a životní zkušenosti uprchlictva a žadatelstva o azyl. Jejich hlasy jsou ústřední při navrhování a doporučeních této příručky, čímž je uznává nejen jako nositele práv, ale také jako odborníky na vlastní život.

03

NEŠKODIT

Zajišťuje, že všechna doporučení a nástroje minimalizují riziko odhalení, odvety nebo újmy. Příručka se vyhýbá jazyku, vizuálům nebo příkladům, které by mohly ohrozit jednotlivce, a vybízí pracovníky v praxi, aby před sdílením nebo implementací jakéhokoliv materiálu zhodnotili bezpečnostní důsledky.

04

INTERSEKČNÍ

PŘÍSTUP

Uznává, že útlak se nevyskytuje izolovaně. Zkušenosti s rasismem, xenofobií, misogynií, homofobií, transfobií a ableismem se prolínají a formují, jak jednotlivci získávají přístup k ochraně a spravedlnosti. Příručka odráží tyto překrývající se reality a podporuje celostní inkluzi.

05

ZÁKLAD NA

DŮKAZECH

Vychází ze závěrů 20 anonymizovaných rozhovorů, doplněných právním a politickým výzkumem. Každé doporučení je podloženo zdokumentovanými zkušenostmi a kontextem z České republiky, což zajišťuje jak věrohodnost, tak relevantnost.

06

SROZUMITELNÝ JAZYK

Používá jednoduchý, inkluzivní a genderově citlivý jazyk, aby obsah byl srozumitelný pro osoby s různou úrovní vzdělání, gramotnosti nebo obeznamovanosti s právními systémy. Právní terminologie je jasně vysvětlena a překlady do češtiny zachovávají přesnost i přístupnost.

Zásady jazyka příručky

Jazyk a tón této příručky byly pečlivě vybrány tak, aby všechny informace byly přístupné, inkluzivní a bezpečné pro čtenářstvo, zejména pro LGBTIQ+ uprchlicko a žadatelstvo o azyl, kteří nemusí být obeznámeni s právními nebo byrokratickými pojmy.

Tyto zásady určují, jak je příručka napsána a prezentována, a zajišťují, že každá část odráží hodnoty respektu, jasnosti a důstojnosti. Také určují, jak by měl být materiál přizpůsobován, překládán a sdílen s různými cílovými skupinami.

01

JEDNODUCHÝ JAZYK

Text používá krátké, jasné věty a vysvětluje právní nebo technické pojmy jednoduchými slovy. Složité myšlenky jsou rozděleny do přímých, snadno srozumitelných pokynů, aby každý, bez ohledu na úroveň vzdělání nebo právní znalosti, mohl porozumět svým právům.

02

INKLUZIVNÍ A AFIRMATIVNÍ TERMINOLOGIE

Příručka důsledně používá označení „LGBTIQ+“ a odkazuje na „nebinární osoby“, aby zajistila inkluzivnost. Volba jazykových prostředků odráží rozmanitost a afirmaci identity jednotlivců bez domněnek nebo stereotypů.

03

SOUKROMÍ A BEZPEČNOST JAZYKA

Všechny příklady, citace a případové studie jsou anonymizovány, aby byla chráněna důvěrnost. Informace, které by mohly odhalit sexuální orientaci, genderovou identitu nebo právní status jednotlivce, jsou vynechány nebo pozměněny se souhlasem dotyčné osoby.

04

TÓN A CITLIVOST

Obsah udržuje podpůrný a posilující tón. Témata, která mohou způsobit nepohodlí, jako například násilí nebo zadržování, jsou uvedena s upozorněním na obsah, aby se čtenáři mohli rozhodnout, zda se s nimi chtějí seznámit.

05

PŘEKLAD A PŘÍSTUPNOST

Příručka bude dostupná v angličtině a češtině, přičemž bude zajištěna konzistence významu a tónu napříč jazyky. Zvláštní pozornost je věnována kulturním nuancím a překlady budou přezkoumány s přispěním komunity, aby byla zajištěna jasnost a srozumitelnost.

Etika a ochrana

Tato příručka byla vyvinuta s velkým důrazem na etickou integritu, bezpečnost účastnictva a důvěrnost. Bylo vynaloženo veškeré úsilí k ochraně identity, důstojnosti a blaha těch, jejichž zkušenosti byly pro tuto práci podkladem.

Anonymita a důvěrnost

Všechny rozhovory provedené pro tuto příručku byly zcela anonymizovány. Identifikační údaje, jako jsou jména, místa a osobní okolnosti, byly změněny nebo vynechány, aby nebylo možné identifikovat žádnou konkrétní osobu. Pokud jsou použity příklady případů nebo citáty, jsou uvedeny pod pseudonymy a pouze se souhlasem účastnictva.

Informovaný souhlas

Každá zúčastněná osoba byla jasně informována o účelu výzkumu a o tom, jak mohou být její informace použity. Pro všechny citáty nebo shrnutí uvedené v této příručce byl získán výslovný souhlas. Pro účely odpovědnosti je bezpečně veden a uveden v příloze B záznam o souhlasu.

Zásada „neškodit“

Obsah byl napsán a zkontrolován tak, aby neobsahoval žádné informace, které by mohly ohrozit jednotlivce nebo komunitu. Všechny příklady jsou formulovány tak, aby podporovaly důstojnost a zabránily retraumatizaci nebo odhalení.

Informace citlivé z hlediska bezpečnosti

Části obsahující materiál, který může vyvolat emocionální nebo psychologickou reakci, jsou jasně označeny symbolem. Čtenáři a školitelé jsou vybízeni, aby k takovému obsahu přistupovali opatrně a v případě potřeby si udělali přestávku nebo vyhledali podporu.

Ochrana a ukládání údajů

Veškeré výzkumné materiály a poznámky z rozhovorů jsou bezpečně uloženy a přístup k nim má pouze oprávněné členstvo projektu. Žádné osobní údaje nebyly sdíleny mimo projektový tým.

Tento etický rámec odráží základní přesvědčení projektu, že ochrana účastnictva je neoddělitelná od snahy o spravedlnost a inkluzi. Každé slovo v této příručce bylo formováno tímto závazkem.

Metodologie sběru dat

Tato příručka vychází z přímých zkušeností a analýzy založené na důkazech. Kombinuje poznatky členstva komunity a odborníků z praxe, aby každé doporučení odráželo reálnou situaci v českém azylovém a integračním systému.

1. Sběr dat

Obsah vychází z 20 polostrukturovaných rozhovorů provedených v České republice pro český kontext. Účastnily se ho osoby z LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl, stejně jako právníci, personál neziskových organizací a poskytovatelé služeb, kteří je podporují. Tato rozmanitost umožnila vyvážené porozumění jak výzvám komunity, tak pohledům institucí.

2. Tématická analýza

Rozhovory byly analyzovány tématicky, aby byly identifikovány opakující se bariéry, podporující faktory a doporučení. Mezi témata patřil přístup k spravedlnosti, zkušenosti s rasismem a xenofobií, zaujatost tlumočnicků, bezpečí v ubytovacích zařízeních, přístup ke zdravotní péči a mezery v právní ochraně. Tato zjištění tvoří základ struktury příručky a slouží k informování jak pro Část I (Průvodce pro komunitu), tak pro Část II (Doporučení pro zainteresované strany).

3. Integrita dat a anonymizace

Veškerá data z rozhovorů byla zpracována v souladu s etickými standardy výzkumu. Osobní identifikátory byly odstraněny nebo pozměněny a pro ilustrativní citace byly použity pseudonymy. Každá citace byla mírně upravena pro jasnost a čitelnost, aniž by se změnil její význam či záměr.

4. Triangulace se sekundárními zdroji

Kromě údajů z rozhovorů čerpá tato příručka také z sekundárního výzkumu, včetně českých a evropských právních rámců, pokynů UNHCR, zpráv neziskových organizací a předchozích studií o zkušenostech LGBTIQ+ osob v azylovém řízení. Tím je zajištěno, že zjištění jsou kontextově přesná a v souladu se stávajícími právními normami.

5. Participativní validace

Předběžné závěry byly neformálně projednány s LGBTIQ+ uprchlictvem a místními odborníky, aby byla ověřena jejich přesnost a relevance. Na základě jejich zpětné vazby byly provedeny revize, aby bylo zajištěno, že příručka skutečně odráží realitu a priority komunity.

6. Omezení

Tato příručka představuje momentální přehled založený na rozhovorech a politických podmínkách platných v roce 2025. Přestože bylo vynaloženo úsilí k zajištění přesnosti, zákony a správní postupy se mohou změnit. Uživatelům se doporučuje ověřit si klíčové podrobnosti postupů a vyhledat aktuální informace u poskytovatelů právní pomoci.

Prohlášení

Tato příručka má pouze informační a vzdělávací charakter. Nepředstavuje právní poradenství a neměl by nahrazovat konzultaci s kvalifikovaným právníkem nebo oprávněnou právní pomocí. Obsah vychází z nejvhodnějších dostupných dat k datu publikace, ale zákony, administrativní postupy a institucionální praxe se mohou měnit. Uživatelstvo je vyzváno, aby získalo aktuální informace před jakýmkoli právními nebo procedurálními rozhodnutími.

Tato publikace je podporována IGLYO Grants Programme 2025 organizace IGLYO – The International LGBTQI Youth & Student Organisation a financována Evropskou unií. Názory a stanoviska vyjádřená autorstvem jsou však výhradně jejich a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie, Evropské agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA) ani IGLYO. Ani Evropská unie, ani poskytovatel grantu, ani IGLYO nemohou být za obsah zodpovědní.

Část I

Pro komunitu

1. ÚVOD

Řešení rasismu a jak tuto příručku používat

Tato příručka je určena pro LGBTIQ+ uprchlicko a žadatelstvo o azyl v České republice, které může zažívat rasismus, xenofobii nebo diskriminaci, ať už v ubytovacích centrech, na veřejnosti, ve školách, v zaměstnání nebo během azylového řízení. Byla napsána proto, aby vám pomohla porozumět svým právům, zůstat v bezpečí a vědět, jak jednat, pokud se setkáte s rasismem nebo nespravedlivým zacházením.

Příručka používá srozumitelný jazyk, je k dispozici v angličtině a češtině a vychází z 20 anonymizovaných rozhovorů s členstvem komunit a praktiky.

Vaše soukromí a bezpečí

Vaše soukromí a bezpečí jsou vždy na prvním místě. Nikdy nemusíte sdílet informace o své sexuální orientaci či genderové identitě, pokud se tak nerozhodnete.

Pokud se necítíte v bezpečí nebo nemáte jistotu:

- Promluvte si nejprve s důvěryhodnou komunitní organizací nebo právní osobou dříve, než podniknete jakékoliv kroky.
- Požádejte úřední osoby a poskytovatele služeb, aby používali vámi zvolené jméno a zájmena.
- Požadujte, aby vaše osobní údaje zůstaly důvěrné.
- Pokud dojde k porušení soukromí, zapište si, co se stalo, a vyhledejte podporu (viz sekce 3.1 a 3.2).

Pokud čelíte rasismu nebo diskriminaci

Zde je stručný plán, kterým se můžete řídit:

1. Zajistěte si bezpečí. Pokud můžete, odejděte z dané situace.
2. Zapište si detaily. Uveďte datum, čas, místo, co se stalo a kdo byl zapojen.
3. Uchovejte důkazy. Uložte fotografie, snímky obrazovky nebo zprávy.
4. Řekněte o tom někomu, komu důvěřujete. Přítel, nezisková organizace nebo komunitní pracovníctvo vám mohou poradit.
5. Vyberte další krok:
 - *Neformálně*: požádejte o jiného tlumočníka nebo pracovníka, o přemístění, nebo promluvte s vedením.
 - *Formálně*: podejte stížnost centru, úřadu nebo ombudsmanovi.
 - *Právně*: podejte trestní oznámení (v případě pocitu nejistoty nejdříve získejte právní poradenství).
6. Získejte podporu. Obratťe se na LGBTIQ+-přátelskou organizaci nebo poskytovatele právní pomoci (viz sekce 3 a 5).

Jak tuto příručku používat

Můžete si přečíst celou příručku nebo přejít rovnou na část, kterou potřebujete:

- Sekce 2: vysvětluje rasismus a diskriminaci s konkrétními příklady a ochranami v rámci českého a EU práva.
- Sekce 3: uvádí vaše práva a informace, kde získat pomoc.
- Sekce 4: zaměřuje se na duševní pohodu a péči v komunitě.
- Sekce 5: obsahuje praktické nástroje, šablony stížností, kontrolní seznamy a karty „Know Your Rights/Znejte svá práva“.

Sekce, které se zabývají citlivými tématy, jsou označeny symbolem, abyste mohli v případě potřeby udělat pauzu nebo vyhledat podporu.

Jak tato příručka vznikla

Tato příručka vznikla na základě 20 anonymizovaných rozhovorů s členstvem LGBTIQ+ uprchlictva, žadatelstva o azyl a praktiky v České republice. Jejich příběhy a zkušenosti formovaly každou sekci.

Citace jsou uvedeny pod pseudonymy a pouze se souhlasem dotyčných osob.

2. POROZUMĚNÍ RASISMU A DISKRIMINACI V ČESKÉM KONTEXTU

Rasismus a diskriminace mohou mít mnoho podob. Některé jsou otevřené a viditelné, jiné jsou skryté nebo zabudované do oficiálních systémů.

Porozumění tomu, jak se projevují a jaká máte práva, je prvním krokem k ochraně sebe sama a k uplatnění spravedlnosti.

Co znamenají rasismus a diskriminace

- Rasismus nastává, když je s někým zacházeno nespravedlivě nebo nepřátelsky kvůli jeho barvě pleti, etnickému původu, národnosti nebo domnělému původu.
- Diskriminace nastává, když osoba nebo instituce zachází s někým odlišně a nespravedlivě kvůli tomu, kým tato osoba je, například kvůli genderové identitě, sexuální orientaci, víře nebo původu.
- Xenofobie znamená strach nebo nenávist vůči cizincům či lidem vnímaným jako „jiní“.
- Intersekcionalní diskriminace znamená, že se více forem předsudků děje současně. Například když je někdo znevýhodňován, protože má zároveň jinou barvu pleti a je queer, nebo protože je trans* osoba z jiné země.

Všechny tyto formy diskriminace jsou zakázány českým i evropským právem. Máte právo žít důstojně a rovně, bez obtěžování nebo zneužívání.

Vaše právní ochrana

Listina základních práv a svobod, antidiskriminační zákon (č. 198/2009 Sb.) a směrnice EU o rovnosti zaručují rovné zacházení pro všechny, bez ohledu na rasu, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, genderovou identitu nebo jiné osobní charakteristiky.

Tyto zákony vás chrání:

- ve veřejném prostoru (doprava, obchody, bydlení, služby)
- v zaměstnání a vzdělávání
- během azylového a migračního řízení
- při přístupu ke zdravotní péči, policii nebo sociálním službám

Pokud někdo, včetně úřední osoby, tato práva poruší, může se jednat o protiprávní diskriminaci nebo nenávistně motivované jednání, které je možné napadnout prostřednictvím stížnosti, odvolání nebo soudního řízení.

Rasismus a diskriminace v azylovém systému

Máte právo na spravedlivé a rovné zacházení během celého azylového procesu. Dále je přehled, jak systém funguje a kde může k diskriminaci docházet.

Hlavní instituce a aktérstvo

- Ministerstvo vnitra (Odbor azylové a migrační politiky). Zodpovídá za registraci žádostí, rozhovory a vydávání rozhodnutí.
- Přijímací a pobytová centra, kde mnoho osob zůstává během vyřizování žádosti.
- Krajské soudy a Nejvyšší správní soud. Rozhodují o odvoláních, pokud je žádost o azyl zamítnuta.
- Poskytovatelstvo právní pomoci a nezisková organizace (NGO). Pomáhají bezplatným právním poradenstvím, podáváním stížností a tlumočením.

Hlavní kroky procesu

1. Záměr požádat o azyl. Můžete projevit svůj záměr požádat o mezinárodní ochranu u policie nebo v přijímacím centru.
2. Registrace. Úředníci zaznamenají vaše osobní údaje a důvody, proč hledáte ochranu.
3. Přijetí a ubytování. Můžete být umístěni do přijímacího nebo pobytového zařízení po dobu zpracování žádosti.
4. Rozhovory. Budete mít jeden nebo více rozhovorů, při kterých vysvětlíte důvody své žádosti.
5. Rozhodnutí. Ministerstvo vnitra rozhodne, zda ochranu udělí nebo zamítne.
6. Odvolání. V případě zamítnutí se můžete odvolat ke krajskému soudu ve stanovené lhůtě.

Důležité dokumenty

Uschovejte si kopie:

- své žádosti o azyl nebo registračního formuláře
- záznamů z rozhovorů (můžete požádat o kopii v jazyce, kterému rozumíte)
- rozhodnutí Ministerstva vnitra
- všech podání odvolání a právní korespondence

Časové lhůty

- Prvotní rozhodnutí obvykle trvá až šest měsíců, ale složitější případy mohou trvat déle.
- Odvolání je nutné podat rychle, většinou do 15 dnů od doručení rozhodnutí.
- Vždy si ověřte přesnou lhůtu u právníka, protože její zmeškání může znamenat uzavření případu.

Situace, ve kterých se nejčastěji objevují otázky týkající se LGBTIQ+ osob

Rasismus a diskriminace se mohou kombinovat s předsudky souvisejícími se sexuální orientací nebo genderovou identitou.

Tyto situace mohou zahrnovat například:

- Hodnocení věrohodnosti: úřední osoby zpochybňují výpovědi na základě stereotypů o tom, jak „má“ LGBTIQ+ osoba vypadat nebo se chovat.
- Soukromí v ubytovacích centrech: nutnost sdílet ubytování s osobami, které jsou nepřátelské vůči LGBTIQ+ lidem, bez nabídky bezpečné alternativy.
- Předsudky tlumočnictva: tlumočníci vyjadřují osobní názory, posmívají se nebo odmítají používat správná jména či zájmena.
- Zadržení a osobní prohlídky: trans* a nebinární osoby jsou umísťovány do nevhodných zařízení nebo podrobovány invazivním otázkám.
- Zdravotní a psychologické služby: odepření péče nebo neuctivé chování na základě identity.

Pokud se vám cokoli z toho stane, máte právo to nahlásit (viz sekce 3.1).

Máte také právo na soukromí, důstojnost a bezpečí během celého azylového řízení.

Každodenní rasismus mimo azylový proces

Mnoho LGBTIQ+ osob z řad uprchlictva a žadatelstva o azyl hlásí také rasismus a vylučování v běžném životě, například:

- sledování nebo urážky na veřejnosti
- odmítnutí bydlení nebo zaměstnání kvůli národnosti nebo barvě pleti
- slovní napadání ve zdravotnických zařízeních nebo na úřadech
- ignorování nebo podezíravý přístup při nahlášení trestného činu

I když se tyto situace mohou zdát „malé“, jsou důležité. Rasismus a diskriminace nejsou nikdy přijatelné. Podpůrné organizace vám mohou pomoci tyto případy nahlásit, zdokumentovat a řešit bezpečně (viz sekce 3).

Proč je důležité tomu rozumět

Rozpoznání diskriminace vám pomůže pojmenovat, co se děje, pochopit, že to není vaše vina, a vědět, že zákon stojí na vaší straně. Toto vědomí vás může chránit. Sdílením svých zkušeností s důvěryhodnými organizacemi zároveň pomáháte zlepšovat ochranu i pro ostatní.

2.1 Aplikovaná analýza: Co jsme zjistili

Tato část vychází z 20 anonymizovaných rozhovorů s členstvem LGBTIQ+ uprchlictva a žadatelstva o azyl v České republice. Ukazuje, jak se rasismus, xenofobie a předsudky související s queer či trans* identitou projevují v každodenním životě i v oficiálních postupech, a co lze v reakci na ně dělat. Každé z níže uvedených témat propojuje zkušenosti komunit s praktickými doporučeními pro jednání.

Téma	Časté situace a výzvy	Proč na tom záleží / Co můžete dělat
Institucionální předsudky a byrokratické újmy	Osoby hlásily misgendering, nevěřící nebo stereotypní otázky, dotěrné chování a nedostatečné soukromí během rozhovorů. Některé spisy obsahovaly citlivé údaje; některé úřednictvo či tlumočnictvo postrádalo znalosti o SOGIESC*. Časté byly dlouhé čekací lhůty, opakované rozhovory a zamítnutí žádostí.	Máte právo na respektující zacházení, soukromí a přesný překlad. Můžete požádat o jiné tlumočnictvo či tazatelstvo, trvat na konzistentním užívání svého jména a zájmen a nahlásit či zaznamenat porušení (viz 3.1). Právní pomoc může pomoci pro zpochybnění nespravedlivých rozhodnutí a formulací ve spisech.
Tlumočnické a jazykové bariéry	Tlumočnictvo někdy zkracovalo či překrucovalo výpovědi, odmítalo používat správná zájmena nebo bylo přiděleno v nesprávném jazyce. Přístup ke zdravotní péči přes telefon/e-mail byl obtížnější, pokud osoba nemluvila česky.	Můžete požádat o změnu tlumočnictva a uvést preferovaný jazyk či gender, pokud je to možné. Vést si záznam o problémech (datum, čas, co se stalo). Pokud je žádost odmítnuta, vyhledejte podporu u neziskové organizace** nebo právní pomoci, která může podat stížnost či opravit záznam (viz 3.1).
Nebezpečné podmínky v přijímacích a ubytovacích zařízeních	Osoby byly ubytovány s nepřátelskými lidmi ze stejné země původu. Některá zařízení tolerovala alkohol, násilí nebo přehlížela obtěžování. Žádosti o bezpečnější pokoj či přesun byly někdy zamítnuty.	Můžete žádat o přesun nebo bezpečnější umístění s odkazem na konkrétní rizika. Pokud není reakce, obraťte se na ombudsmana nebo neziskovou organizaci a podejte stížnost. Uchovávejte poznámky a důkazy o incidentech (viz 3.1 a informace v části 5).

Téma	Časté situace a výzvy	Proč na tom záleží / Co můžete dělat
Každodenní rasismus a xenofobie	Mimo zařízení se osoby setkávaly s odmítnutím bydlení, posměchem či šikanou v zaměstnání a verbálním napadením na veřejnosti (kvůli přízvuku, barvě kůže, jazyku). Dočasné nebo cizí doklady byly často zneužívány jako záminka k odmítnutí bydlení.	Diskriminace je nezákonná. Uchovávejte důkazy (zprávy, inzeráty, jména, data). Právní pomoc může podat antidiskriminační stížnost nebo zprostředkovat smír. U pracovních problémů zvažte interní HR kroky a podporu neziskových organizací (viz 3.3).
Nedostatky v dokumentaci a uznávání	Binární formuláře/databáze, nesoulad jména a genderových údajů odhaluje soukromé informace a blokuje přístup ke službám. Zpoždění vydávání cestovních či identifikačních dokumentů brání práci a studiu. Dočasná ochrana často nepočítá s potřebami SOGIESC.	Noste kopie dokumentů, žádejte o důvěrné zacházení s citlivými údaji. Neziskové organizace mohou pomoci se zprávami potvrzujícími užívání jména/zájmen, opravami spisů či obhajobou genderově vhodného umístění. Uchovávejte důkazy o zpožděních, pokud způsobí újmu (viz 3.2 a 3.4).
Překážky v přístupu ke zdravotní a duševní péči	Dlouhé čekací doby, jazykové bariéry, poskytovatelstvo odmítající zahraniční pojištění a omezená LGBTQ+ inkluzivní péče. Některé osoby zjistily, že se jim dostane lepší reakce, pokud mluví česky.	Žádejte o jazykovou podporu; pokud je to bezpečné, vezměte s sebou důvěryhodnou osobu. Vést si záznam o symptomech a návštěvách. Pokud je péče odmítnuta nebo proběhne neuctivě, žádejte písemné odůvodnění a obraťte se na právní pomoc nebo neziskovou organizaci (viz 3.4).
Překážky integrace a ekonomická nejistota	Krátké či neefektivní jazykové kurzy, diskriminace na pracovišti, obavy z vyloučení, nestabilní bydlení.	Vyhledávejte delší a prakticky zaměřené jazykové kurzy (komunitní výuka, tandemy). Dokumentujte případy diskriminace v zaměstnání nebo při hledání bydlení. Využívejte informace o pracovních právech a kontakty na neziskovou organizaci (viz 3.3).
Komunita, odolnost a bezpečné prostředí	Queer sítě, studentské skupiny a neziskové organizace nabízejí právní podporu, bezpečné ubytování, tlumočení a pocit sounáležitosti. Bezpečné prostředí a Pride akce pomáhají. Některé osoby kritizovaly velké neziskové organizace za omezenou přímou pomoc.	Budujte vzájemné sítě; využívejte důvěryhodné neziskové organizace pro individuální práci s přístupem a psychosociální podporu. Viz část 4 pro strategie wellbeingu a část 5 pro kontakty.

***SOGIESC je zkratka zahrnující sexuální orientaci, genderová identitu, genderový projev a tělesné charakteristiky spojené s pohlavím.**

****Neziskovou organizací je myšlena nevládní nezisková organizace (anglická zkratka NGO, česká NNO). V tomto dokumentu dále jen nezisková organizace.**

Poznámka: Zkušenosti se liší. Některé osoby popsaly respektující úřednictvo, ochotnou podporu při ubytování a přátelské přijetí v komunitě. Tyto pozitivní příklady ukazují, jak vypadá dobrá praxe a co by mělo být běžným standardem všude.

Co to pro vás znamená (stručné shrnutí)

- Předsudky a rasismus nejsou vaše vina a je možné se proti nim bránit podle českého a evropského práva.
- Můžete požádat o jinou úřední osobu nebo tlumočnictvo, o bezpečnější ubytování a o opatření na ochranu soukromí.
- Uchovávejte si poznámky a důkazy. Šablony a podrobné kroky pro nahlášení jsou v sekcích 5 a 3.1–3.4.
- Nejste v tom sami. Neziskové organizace a komunitní sítě vzájemné podpory mohou stát při vás.

Tato část podrobně popisuje zapojené orgány a instituce, hlavní kroky azylového řízení, důležité dokumenty, časové lhůty a místa, kde se nejčastěji objevují otázky související se SOGIESC.

Klíčové aktérstvo:

- Ministerstvo vnitra (azylový orgán)
- přijímací centra
- soudy (pro odvolání)
- organizace poskytující právní pomoc

Časová osa:

- obvyklé časové rámce
- upozornění na zákonné termíny
- možnosti pro urgentní odvolání

Dokumenty:

- žádost nebo registrační formulář
- záznam z rozhovoru
- rozhodnutí o udělení či zamítnutí ochrany
- podaná odvolání a právní podklady

Kde se objevují otázky týkající se LGBTIQ+ osob:

- hodnocení věrohodnosti
- soukromí v přijímacích centrech
- předsudky tlumočnictva
- zranitelnost při zadržení nebo umístění

Hlavní kroky řízení

záměr požádat o azyl → registrace → přijetí a ubytování → rozhovor(y) → rozhodnutí → odvolání

3. VAŠE PRÁVA V JEDNOTLIVÝCH FÁZÍCH

3.1 Příjezd a registrace

Po příjezdu do České republiky a oznámení, že potřebujete ochranu, začíná proces žádosti o mezinárodní ochranu (azyl).

Tato fáze slouží k registraci vaší žádosti a je vaší první a nejdůležitější příležitostí, jak bezpečně a jasně informovat úřady o své situaci.

Vaše práva při příjezdu

Máte právo:

- Požádat o mezinárodní ochranu (azyl nebo doplňkovou ochranu).
- Důstojné zacházení. Nikdo nesmí odmítnout registraci vaší žádosti ani vás ohrozit za to, že jste ji podali.
- Použít tlumočníka, pokud nemluvíte česky. Tlumočnická osoba musí plynule ovládat váš jazyk a přesně tlumočit vaše sdělení.
- Obdržet informace ve srozumitelném jazyce o vašich právech, povinnostech a dalších krocích v azylovém procesu.
- Uchovat osobní údaje v důvěrnosti, včetně vaší sexuální orientace, genderové identity/vyjádření či tělesných charakteristik pohlaví (SOGIESC).
- Požádat o soukromí, pokud se necítíte bezpečně mluvit před určitými osobami (např. tlumočnickem z vaší země).
- Obrátit se na právní pomoc nebo neziskovou organizaci pro radu v jakékoli fázi.

Co se děje při příjezdu

- Projev záměru požádat o azyl. Můžete to učinit na hranici, na letišti nebo osobně v přijímacím centru (např. Zastávka).
- Registrace a rozhovor. Úředníci zaznamenají základní údaje (jméno, národnost, datum narození). Toto je jen registrace, ne váš kompletní azylový rozhovor.
- Odběr otisků prstů a fotografie. Standardní postup pro identifikaci v systému EU (Eurodac).
- Zdravotní kontrola a bezpečnostní prověrka. Některá centra provádějí základní lékařské vyšetření a počáteční umístění do ubytování.
- Informační sezení. Měli byste obdržet leták nebo ústní vysvětlení o svých právech ve srozumitelném jazyce.
- Dočasné dokumenty. Obdržíte oficiální potvrzení o podání žádosti o mezinárodní ochranu. Uložte si tento dokument bezpečně, dokládá váš právní status.

Důležité informace pro LGBTIQ+ uprchlicko a žadatelstvo o azyl

- Nemusíte při registraci odhalovat svou sexuální orientaci, genderovou identitu ani případný HIV status, pokud se necítíte bezpečně. Můžete tyto informace sdílet později se svým právníkem, důvěryhodnou neziskovou organizací nebo během azylového rozhovoru.
- Pokud se tlumočnictvo nebo úřednictvo chová neuctivě, zaznamenejte datum, čas, místo a jména (pokud jsou viditelná). Můžete požádat o nového tlumočníka nebo situaci nahlásit později.
- Pokud se obáváte být ubytováni s lidmi z vaší země původu, zmiňte to včas a požádejte o jiné ubytování z důvodu bezpečnosti.

Kontrolní seznam pro jednání: co si přinést, na co se ptát a co zaznamenat

KATEGORIE	PŘÍKLADY/DOPORUČENÍ
DOKUMENTY	Pas nebo občanský průkaz (pokud je bezpečné je nosit s sebou), rodný list/oddací list (volitelné), doklady o vzdělání nebo zaměstnání, jakýkoliv důkaz o pronásledování (dopisy, fotografie, soudní dokumenty). Originály a kopie uchovávejte odděleně.
KONTAKTY	Uložte si telefonní čísla neziskových organizací poskytujících právní pomoc (viz část 5). Mějte po ruce kontaktní údaje pro případ nouze zapsané na papíře.
POŽÁDAT O	Tlumočníka ve vašem preferovaném jazyce a genderu (pokud je to relevantní). Písemné informace v jazyce, kterému rozumíte.
POZNAMENAT SI	Data, jména zaměstnanců nebo tlumočnicků, případné problémy nebo odmítnutí. Mějte u sebe malý zápisník nebo použijte svůj telefon (pokud je to povoleno).
BEZPEČNOST	Pokud jste umístěni ve sdíleném ubytování nebo táboře, požádejte o bezpečnější místo, pokud čelíte obtěžování.
PRÁVNÍ POMOC	Co nejdříve kontaktujte neziskovou organizaci nebo právní pomoc, kteří vám mohou pomoci s rozhovorem a odvolacím řízením.

Hlavní body

- Máte právní právo požádat o ochranu a obdržet tlumočení a informace ve vašem jazyce.
- Je na vás, kdy sdělíte informace o své sexuální orientaci nebo genderové identitě.
- Uchovávejte kopie a poznámky z prvního dne. Mohou vám později pomoci, pokud dojde k chybám nebo diskriminaci.
- Pokládejte otázky. Máte právo rozumět každému kroku procesu.

3.2 Azylová a ubytovací centra

Po registraci můžete být umístěni do pobytového nebo ubytovacího centra, zatímco se vyřizuje vaše žádost o mezinárodní ochranu. Tato centra spravuje Ministerstvo vnitra nebo jeho partneři a poskytují ubytování, stravu a základní služby. Některé osoby zde zůstávají pouze několik dní, jiné i několik měsíců.

Tato část vysvětluje vaše práva, co můžete očekávat a jak zůstat v bezpečí, pokud v centru čelíte rasismu, diskriminaci nebo projevům nepřátelství.

Vaše práva v azylových/ubytovacích centrech

Máte právo na:

- Bezpečné a důstojné životní podmínky.
- Ochranu před obtěžováním, rasismem a homofobním či trans*fobním chováním.
- Soukromí a důvěrnost ohledně vaší identity a osobních údajů.
- Požádat o přemístění, pokud čelíte hrozbám nebo nebezpečným podmínkám.
- Přístup k základní zdravotní péči, jídlu a hygienickým zařízením.
- Komunikaci s neziskovými organizacemi, právní pomocí a podpůrnými službami.
- Informace v jazyce, kterému rozumíte.

Časté situace a výzvy

Mnoho osob popisuje jak pozitivní, tak negativní zkušenosti.

Některé členstvo personálu je vstřícné, ale jiné může postrádat povědomí o tématech LGBTIQ+ nebo o otázkách rasismu.

Mezi nejčastější zmiňované problémy patří:

- Ubytovaní s osobami stejné národnosti, které zastávají homofobní nebo trans*fobní postoje.
- Slovní urážky nebo zastrašování od ostatního obyvatelstva centra.
- Nedostatek soukromí ve společných pokojích nebo koupelnách.
- Omezené porozumění personálu při hlášení obav o bezpečnost.
- Nerovné zacházení (např. ignorování určitých stížností, zesměšňování přízvuku nebo odepření základních potřeb).

Doporučení pro LGBTIQ+ osoby

- Můžete požádat o oddělené ubytování, pokud čelíte šikaně, obtěžování nebo hrozbám.
- Můžete požádat o pokoj s osobami, s nimiž se cítíte bezpečně, i pokud nejsou stejné národnosti.
- Personál musí respektovat vaši genderovou identitu a projev, a můžete požádat, aby vás oslovovali vámi zvoleným jménem a zájmeny.

- Informace o vaší sexuální orientaci, genderové identitě nebo například HIV statusu jsou důvěrné a nesmějí být sdíleny bez vašeho souhlasu.
- Pokud se tlumočnictvo nebo personál chová urážlivě, ihned si poznamenejte podrobnosti (datum, čas, co se stalo, případní svědci).
- Závažné incidenty můžete nahlásit svému právní pomoci, neziskové organizaci nebo Veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi).

Kontrolní seznam opatření: Bezpečné bydlení v centru

Pokud se toto stane...	Co můžete udělat
Cítíte se v nebezpečí nebo jste obtěžováni ostatními obyvateli	Obratť se na sociálního pracovníka nebo vedoucího služby. Požádejte o přestěhování nebo změnu pokoje. Vše si zaznamenejte. Kontaktujte neziskovou organizaci, aby věc dále sledovala.
Personál ignoruje vaši stížnost	Zeptejte se na jejich jméno nebo pozici. Poznamenejte si datum a čas. Kontaktujte svou právní pomoc nebo neziskovou organizaci. Mohou záležitost formálně vznést.
Je vám odepřeno jídlo, lékařská péče nebo zásoby	Požádejte o písemné zdůvodnění. Neziskové organizace vám mohou pomoci eskalovat problém na ministerstvo nebo ombudsmana.
Je porušováno vaše soukromí (odhalení, posměch, zveřejnění osobních údajů)	Zaznamenejte, co bylo řečeno/uděláno. Nahlaste to své neziskové organizaci/právní pomoci. Můžete požádat o výměnu nebo potrestání dané osoby.
Pocit izolace nebo úzkosti	Obratť se na neziskové organizace poskytující psychosociální podporu nebo na jiné důvěryhodné LGBTIQ+ obyvatele. Komunitní podpora zachraňuje životy.

Hlavní body

- Tím, že žijete v centru, nepřicházíte o svou důstojnost ani práva.
- Každé zařízení musí zajišťovat bezpečné podmínky a rovné zacházení.
- Rasismus, obtěžování nebo zanedbávání ze strany personálu či obyvatelstva lze nahlásit a napadnout.
- Pokud se stěhujete do jiného centra, vezměte si s sebou všechny dokumenty a poznámky, pomáhají zachovat kontinuitu.

3.3 Rozhovory a tlumočení (práva, bezpečí a soukromí)

Po registraci budete pozváni na jeden nebo více rozhovorů (azylových pohovorů) v rámci řízení o mezinárodní ochraně. Toto je vaše příležitost vysvětlit, proč jste opustili svou zemi a proč potřebujete ochranu. Tyto rozhovory mohou být stresující, ale znalost vašich práv vám pomůže zůstat v bezpečí a jasně se vyjádřit.

Vaše práva během rozhovoru

Máte právo na:

- Kvalifikované tlumočnictvo v jazyce, kterému rozumíte.
- Respektující a neodsuzující zacházení ze strany úřednictva i tlumočnictva.
- Soukromí. Rozhovor by měl probíhat v bezpečném a důvěrném prostoru.
- Požádat o úřednictvo nebo tlumočnictvo určitého genderu, pokud se tak budete cítit bezpečněji.
- Záznam vašeho příběhu přesně a věrně. Můžete požádat o opravu chyb před podpisem protokolu.
- Odmítnout odpovídat na otázky, které jsou ponižující, nesouvisející nebo ohrožující.
- Právní zastoupení nebo doprovod neziskové organizace, pokud je tato možnost dostupná.

Jak rozhovor probíhá

1. Plánování: obdržíte pozvánku v ubytovacím zařízení. Vždy si uschovejte pozvánku s termínem rozhovoru.
2. Prostředí rozhovoru: obvykle je přítomno jedno úřednictvo, jedno tlumočnictvo a vy. Někdy se může s povolením připojit také právník nebo pracovník neziskové organizace.
3. Otázky: očekávejte, že budete vysvětlovat svůj původ, zkušenosti s nebezpečím a důvody, proč se nemůžete vrátit domů. Některé otázky mohou být osobní. Můžete kdykoli požádat o krátkou přestávku. Ujistěte se, že zmíníte všechny důležité skutečnosti, které mohou ovlivnit rozhodnutí ve vašem případě. Dodatečné doplňování klíčových událostí může ovlivnit věrohodnost vašeho příběhu.
4. Záznam a podpis: vše je zapisováno v češtině. Můžete požádat, aby vám byl text přečten nebo přeložen před podpisem.
5. Důvěrnost: informace, které sdílíte, nesmějí být předány vaší domovské zemi ani nikomu mimo azylové řízení.

Doporučení pro LGBTIQ+ žadatelstvo

- Nikdy nemusíte „dokazovat“ svou identitu pomocí fotografií, videí nebo osobních detailů.
- Váš výpovědní příběh a jeho důvěryhodnost jsou dostatečné.
- Pokud tlumočnictvo používá nesprávná zájmena, odmítá vás oslovovat správně nebo se směje,
- přerušete rozhovor a požádejte o změnu tlumočnictva.
- Pokud se obáváte, že byste mohlo být „vyoutováni“ vůči osobám stejné národnosti, vysvětlíte to úřednictvu a požádejte o jiného tlumočníka nebo o vzdálený rozhovor.

Kontrolní seznam opatření: Před, během, po

Fáze	Co dělat
Před	• Projděte si svůj příběh s důvěryhodnou neziskovou organizací nebo právní pomocí. • Připravte si krátký časový přehled hlavních událostí. • Vezměte si s sebou registrační dokument, kopii dokladu totožnosti a veškeré podpůrné důkazy. • Předem si poznamenejte své preference ohledně tlumočnictva/jazyka.
Během	• Požádejte o přestávku, pokud jste unavení nebo rozrušení. • Mluvte pomalu; ujistěte se, že tlumočnictvo překládá vše. • Pokud nerozumíte otázce, požádejte o její zopakování. • Zůstaňte klidní, pohovor není hádka.
Po	• Požádejte o kontrolu nebo přečtení zápisu ve vašem jazyce. • Zkontrolujte, zda jsou vaše odpovědi správně zapsány. • Uschovejte si kopii podepsaného přepisu. • Zapište si, jak jste se cítili, jména, datum a případné problémy, což vám pomůže, pokud budete později potřebovat nahlásit zaujatost. • Požádejte o dodatečný čas na poskytnutí dalších důkazů.

Klíčové body

- Rozhovor je váš příběh, vyprávěný vašimi vlastními slovy. Vy rozhodujete, co sdělíte a jak.
- Máte právo na tlumočnictvo, respektující zacházení a opravy ve svém záznamu.
- Předsudky a obtěžování nejsou přijatelné. Pokud k nim dojde, nahláste to své právní pomoci nebo neziskové organizaci.
- Uchovávejte poznámky a kopie všech dokumentů. Mohou vás později chránit v dalším průběhu řízení.

3.4 Rozhodnutí, odvolání a lhůty

Po pohovoru rozhodne Ministerstvo vnitra, zda vám udělí mezinárodní ochranu. Pokud s rozhodnutím nesouhlasíte, máte právo se odvolat. Lhůty jsou krátké, takže je nutné jednat rychle.

Vaše práva

- Obdržet písemné rozhodnutí v jazyce, kterému rozumíte (nebo s překladem).
- Odvolat se ve lhůtě stanovené zákonem (obvykle 15 dní).
- Požádat, aby odvolání mělo „odkladný účinek“, což znamená, že nemůžete být vyhoštěni, dokud nebude vyřízeno.
- Na bezplatnou právní pomoc, pokud si nemůžete dovolit advokáta.

Kontrolní seznam opatření

Fáze	Co dělat
Když obdržíte rozhodnutí	Nepropadejte panice a poznamenejte si přesné datum, kdy jste rozhodnutí obdrželi. Okamžitě kontaktujte svého advokáta nebo neziskovou organizaci. Zeptejte se, zda má odvolání odkladný účinek (abyste mohli během odvolacího řízení zůstat v Česku).
Pokud se odvoláváte	Aktualizujte své prohlášení a shromážděte nové důkazy nebo dopisy. Ujistěte se, že váš advokát podá odvolání před uplynutím lhůty a poskytne vám písemné potvrzení o podání.
Uchovejte	Kopie všech rozhodnutí, odvolání a korespondence uložte do jedné obálky nebo složky. Každý dokument označte datem přijetí.

Klíčové body

- Zmeškání lhůty pro podání odvolání může vést k trvalému uzavření vašeho případu.
- Vždy před uplynutím lhůty zkontrolujte, zda má vaše odvolání odkladný účinek.
- Neziskové organizace a poskytovatelé právní pomoci vám mohou pomoci s bezpečným a včasným podáním odvolání.

3.5 Zadržování a alternativy

K zadržování může dojít, pokud úřady mají podezření, že daná osoba by mohla opustit zemi před vydáním rozhodnutí, nebo pokud má nejasné doklady totožnosti. Zadržování by mělo být vždy až posledním řešením, nikoli rutinním postupem.

Vaše práva

- Máte právo vědět, proč jste zadrženi, a to v jazyce, kterému rozumíte.
- Máte právo kontaktovat právní pomoc, rodinu nebo neziskovou organizaci.
- Máte právo napadnout zadržení u soudu do 7 dnů.
- Máte právo na lékařskou a psychologickou péči.
- Požádat o alternativy k zadržování, jako jsou pravidelné kontroly, registrace adresy nebo složení kauce.

Kontrolní seznam opatření

V případě zadržování	Požádejte o písemné zadržovací příkaz v jazyce, kterému rozumíte. Okamžitě kontaktujte právní pomoc nebo neziskovou organizaci. Informujte je o svém přesném umístění.
Požádejte	O alternativy k zadržování, jako je povinnost hlásit se, umístění v komunitě nebo otevřená centra. Pokud se cítíte v nebezpečí, požádejte o bezpečnější nebo oddělený prostor.
Uchovejte	Kopie všech formulářů, žádostí a stížností. Poznamenejte si data, jména úřednictva a časy klíčových interakcí. Tyto záznamy mohou později podpořit váš případ.

Časté situace a výzvy

- Někteří lidé jsou zadrženi, aniž by plně rozuměli důvodu.
- Zařízení mohou být izolující, zejména pro queer a trans obyvatele, kteří mohou čelit dalšímu obtěžování nebo posměchu.
- Přístup k telefonu nebo internetu může být omezen, což ztěžuje kontaktování právní pomocí nebo neziskových organizací.

Klíčové body

- Vazba není trest; máte právo na důstojné zacházení.
- Máte právo napadnout vazbu a zůstat v kontaktu s vnějším světem.
- Vždy se ptejte na alternativy, máte na ně právo podle českého a evropského práva.

3.6 Práce, vzdělání a bydlení

Po registraci můžete získat přístup k programům v oblasti práce, studia nebo bydlení v závislosti na vašem právním statusu. Tyto oblasti jsou nezbytné pro obnovení bezpečnosti, důstojnosti a nezávislosti, ale mnoho LGBTIQ+ uprchlicků stále čelí diskriminaci a vyloučení.

Vaše práva

- Pracovat po 6 měsících od podání žádosti o azyl (nebo dříve, pokud obdržíte kladné rozhodnutí).
- Na rovné zacházení v oblasti odměňování, pracovních podmínek a bezpečnosti na pracovišti.
- Na účast ve vzdělávacích a jazykových kurzech.
- Na pronájem ubytování bez diskriminace na základě národnosti, genderu nebo sexuální orientace.

Kontrolní seznam opatření

Práce	Uchovávejte kopie všech smluv a výplatních pásek. Oznamte krádež mzdy nebo zneužívání neziskovým organizacím nebo úřadům práce. Před podpisem dokumentů, kterým nerozumíte, vyhledejte právní poradenství.
Vzdělání	Požádejte školy o zajištění tlumočení nebo podpory učitelů. Neziskové organizace mohou pomoci s přihlášením, překladem a komunikací se školskými úřady.
Bydlení	Uchovejte písemné nebo elektronické důkazy o odmítnutí nebo diskriminačních poznámkách. Oznamte diskriminační stížnosti právní pomoci. V případě potřeby využijte programy neziskových organizací v oblasti bydlení nebo bezpečné útočiště.

Časté situace a výzvy

- Mnoho zaměstnavatelů odmítá uchazeče s cizími nebo dočasnými doklady.
- Pronajímatelé často odmítají žadatele o azyl nebo požadují vyšší kauci.
- Některé školy nemají k dispozici překladatelskou nebo inkluzivní podporu, což omezuje přístup uprchlických dětí a mládeže.

Hlavní body

- Diskriminace v práci, bydlení nebo vzdělávání je nezákonná.
- Máte stejná práva na bezpečnost, spravedlnost a příležitosti jako kdokoliv jiný žijící v Česku.
- Neziskové organizace vám mohou pomoci vyjednávat, nahlásit zneužívání nebo najít alternativy, pokud dojde k diskriminaci.

3.7 Zdravotní péče a duševní zdraví

Přístup ke zdravotní péči je základním lidským právem. Jako žadatelstvo o azyl nebo uprchlictvo máte nárok na lékařské ošetření, pohotovostní péči a podporu duševního zdraví bez ohledu na svůj status nebo identitu.

Vaše práva

- Na primární a neodkladnou zdravotní péči, včetně nemocničního ošetření.
- Na podporu duševního zdraví (psychologové, poradci).
- Na důvěrné služby v oblasti HIV a sexuálního zdraví.
- Na péči respektující gender (pokud je to relevantní).
- Na překlad nebo tlumočení během lékařských návštěv.

Kontrolní seznam opatření

Situace	Co dělat
Vyhledávání péče	Vezměte si s sebou doklad o žádosti o azyl nebo kartu pojištění a v případě potřeby požádejte o tlumočníka.
V případě odmítnutí	Požádejte o písemné zdůvodnění. Obratťe se na neziskové organizace, které spolupracují s klinikami, nebo na právní pomoc, které mohou zasáhnout.
Duševní zdraví	Neziskové organizace nabízejí bezplatné nebo levné poradenství v několika jazycích. Nečekejte, až nastane krize, včasná pomoc podporuje uzdravení.

Časté situace a výzvy

- Některé kliniky odmítají azylové karty nebo zahraniční pojištění.
- Jazykové bariéry způsobují nedorozumění nebo nesprávnou diagnózu.
- Queer a trans* lidé hlásí odsuzující nebo invazivní komentáře ze strany poskytovatelů.
- Služby v oblasti duševního zdraví jsou často omezené, nákladné nebo nezohledňují traumatické zážitky.

Klíčové body

- Zdravotní péče je vaše právo.
- Můžete kdykoliv požádat o zachování důvěrnosti a zacházení s respektem.
- Emocionální a duševní pohoda jsou nezbytnou součástí ochrany, požádat o pomoc je známkou síly, ne slabosti.

4. LGBTIQ+ SPECIFICKÉ POKYNY

4.1 Žádosti založené na SOGIESC

Jako LGBTIQ+ osoba můžete požádat o azyl na základě pronásledování souvisejícího s vaší sexuální orientací, genderovou identitou či expresí nebo tělesnými charakteristikami pohlaví (SOGIESC). Tyto důvody jsou uznány českým azylovým zákonem jako legitimní základ pro udělení ochrany. Pronásledování může zahrnovat násilí, zatčení, obtěžování, odmítnutí ze strany rodiny, nucený sňatek, vydírání, pokusy o „konverzi“ nebo zákony kriminalizující vztahy osob stejného pohlaví či genderovou identitu.

Nemusíte být fyzicky napadeni, i vyhrožování, diskriminace nebo strach z odhalení mohou být považovány za formu pronásledování.

Vaše práva

- Máte právo požádat o azyl na základě SOGIESC.
- Máte právo na důvěru, aniž byste museli odpovídat stereotypům o tom, jak by se „měla“ osoba LGBTIQ+ chovat nebo vypadat.
- Můžete si sami zvolit, kdy a jak sdílíte své zkušenosti související se SOGIESC.
- Úřady musí váš případ posoudit individuálně, bez předsudků a domněnek.
- Můžete požádat, aby vaše výpověď i dokumenty zůstaly důvěrné.

Příklady důkazů

Nemusíte předkládat „důkazy“ své identity, ale pokud chcete, můžete připojit podpůrné materiály. Nejdůležitějším důkazem je vaše vlastní výpověď, tedy váš příběh vyprávěný vašimi slovy.

Další možné podpůrné materiály mohou zahrnovat:

- Prohlášení komunity (dopisy od neziskových organizací, LGBTIQ+ skupin nebo důvěryhodných osob).
- Digitální stopy, zprávy, fotografie či příspěvky na sociálních sítích (pouze pokud je to bezpečné).
- Úřední dokumenty (policejní protokoly, lékařské zprávy, soudní spisy), pokud je máte k dispozici.
- Odborné posudky nebo potvrzení od neziskových organizací o situaci LGBTIQ+ osob ve vaší zemi původu.

Bezpečnostní poznámka

Nikdy nepředávejte svůj telefon ani přístup k soukromým účtům bez konzultace s právní pomocí. Digitální soubory mohou ohrozit jiné osoby nebo být nesprávně pochopené. Pokud pro vás není bezpečné sdílet důkazy, můžete své zkušenosti popsat ústně.

Kontrolní seznam opatření

Krok	Co dělat
Před rozhovorem	Zamyslete se, o jakých zážitcích chcete mluvit. Sepište si časovou osu. Nacvičte si vyprávění svého příběhu v bezpečí s neziskovou organizací nebo právní pomocí.
Během	Zaměřte se na klíčové momenty, které ukazují, proč se nemůžete bezpečně vrátit. Můžete odmítnout ponižující nebo irelevantní otázky.
Po	Zkontrolujte, zda je vaše výpověď zaznamenána přesně. Pokud je to možné, požádejte o kopii záznamu z pohovoru. Zůstaňte v kontaktu se svou právní pomocí nebo neziskovou organizací, abyste měli aktuální informace.

Klíčové body

- Vaše identita a zkušenosti jsou platným důkazem; nemusíte je předvádět ani dokazovat.
- Bezpečnost je na prvním místě, sdílejte pouze to, s čím se cítíte komfortně.
- Zůstaňte v kontaktu s důvěryhodnými neziskovými organizacemi nebo právní pomocí, kteří vám poradí, jak prezentovat informace související s SOGIESC.

4.2 Ochrana soukromí, ochrana údajů a důvěrnost

Vaše identita a osobní údaje si zaslouží plnou ochranu během celého azylového řízení. Vy rozhodujete, kdy, kde a komu sdělíte podrobnosti o své SOGIESC.

Vaše práva

- Máte právo na zachování důvěrnosti své sexuální orientace, genderové identity/vyjádření nebo tělesných charakteristik pohlaví.
- Máte právo požádat, aby informace o vás nebyly sdíleny s tlumočníky, zaměstnanci nebo ostatními obyvateli.
- Požádat, aby ve všech záznamech bylo používáno jméno a zájmena, která jste si zvolili.
- Být informováni, pokud jsou vaše údaje ukládány, sdíleny nebo předávány jinému orgánu.
- Nahlásit porušení ochrany osobních údajů a požádat o opravu nebo odstranění citlivých informací.

Časté situace a výzvy

- Některé žadatelstvo uvedlo, že tlumočnictvo nebo pesonál sdělovali osobní údaje jiným osobám.
- Zápisy o případech někdy obsahovaly irelevantní informace o sexuální orientaci nebo rodinných vztazích.
- Osoby byly osločovány deadnames nebo nesprávnými zájmeny i po opravách.

Kontrolní seznam opatření

Pokud jsou osobní údaje sdíleny bez souhlasu	Poznamenejte si datum, čas a osoby, které se na tom podílely. Okamžitě informujte svou právní pomoc nebo neziskovou organizaci. Požádejte o zaznamenání incidentu jako porušení soukromí.
Pokud jsou ve formulářích uvedena nesprávná jména/gender	Zdvořile požádejte o opravu; poskytněte písemné potvrzení o jménu/zájmenech, které jste si zvolili. Uschovejte si kopie.
Pokud si nejste jisti použitím údajů	Požádejte úřednictvo, aby vám vysvětlilo, kdo má přístup k vašemu spisu a z jakého důvodu. Máte právo na tyto informace.

Klíčové body

- Vaše příběh patří vám. Nikdo nesmí bez vašeho souhlasu prozradit vaši totožnost.
- Soukromí a důstojnost jsou zákonná práva, nikoli laskavosti.
- Porušení pravidel ihned nahlaste, pomáhá to budovat odpovědnost.

4.3 Bezpečnější jednání s úřednictvem a tlumočnictvem

Základem spravedlivého procesu je zdvořilá komunikace. Máte právo na důstojné zacházení ze strany úřednictva, tlumočnictva a personálu.

Vaše práva

- Požádat o jiného tazatele nebo tlumočnictvo, pokud se cítíte ohroženi nebo zneuctěni.
- Požádat o pohovor v soukromí, bez zbytečné přítomnosti zaměstnanců.
- Pozastavit nebo zastavit rozhovor, pokud dojde k zaujatosti, posměchu nebo obtěžování.
- Zaznamenat podrobnosti incidentů pro pozdější stížnosti nebo odvolání.

Časté situace a výzvy

- Některé tlumočnictvo odmítlo používat správná zájmena nebo se během překladu smáli.
- Úřednictvo někdy ignorovalo žádosti o tlumočnictvo stejného genderu.
- Mnoho žadatelů mlčelo ze strachu z odvetných opatření nebo nedůvěry.

Kontrolní seznam opatření

Pokud se cítíte v nebezpečí nebo vám není prokazována úcta	Klidně požádejte o zastavení pohovoru. Uveďte, že si přejete jinou tlumočící nebo úřední osobu z důvodu zaujatosti.
Po pohovoru	Zapište si jména, data a podrobnosti o tom, co se stalo. Kontaktujte svou právní pomoc nebo neziskovou organizaci a incident nahlase.
Pokud zaujatost pokračuje	Podávejte formální stížnost prostřednictvím svou právní pomoc nebo veřejného ochránce práv (ombudsmana).

Klíčové body

- Můžete si vybrat bezpečnost místo mlčení. Požádat o nové tlumočnictvo je vaše právo.
- Dokumentace je důležitá, i krátké poznámky mohou podpořit pozdější odvolání.
- Uctívá komunikace buduje důvěru a vede k lepším výsledkům.

4.4 Specifické informace pro trans* osoby

Trans* a genderově diverzní lidé často čelí dalším překážkám v souvislosti s identifikačními doklady, zdravotní péčí a uznáním. V této části vysvětlujeme, o co můžete požádat a kde najít pomoc.

Vaše práva

- Mít právo na respektování jména a genderu ve všech interakcích.
- Požádat úřednictvo, aby používalo jméno/zájmena, která jste si zvolili, i když se liší od údajů ve vašich dokladech.
- Mít přístup ke zdravotní péči související s podporou genderové identity.
- Požádat o soukromí při vysvětlování rozdílů v dokumentech.

Časté situace a výzvy

- České formuláře a databáze jsou často pouze binární, což nutí lidi k nesprávnému označování svého genderu.
- Některý úřední personál odmítá opravy bez aktualizovaných pasů.
- Přístup k zdravotní péči může být pomalý, matoucí nebo blokový pojišťovnou.

Kontrolní seznam opatření

Respektování jména/zájmen	Zdvořile opravte zaměstnance a požádejte o konzistentní používání ve všech dokumentech. Neziskové organizace mohou vydat korespondenci podporující používání jména/zájmen.
Nesoulad dokumentů	Noste s sebou kopie starých a nových dokladů totožnosti. Klidně vysvětlíte, že oba se vztahují k vám. Poznamenejte si všechny odmítnutí nebo posměšky.
Podpora při tranzici	Obratťe se na neziskové organizace nebo kliniky se zkušenostmi s péčí o trans* osoby, aby vám poradily s postupy a krytím nákladů.

Klíčové body

- Vaše identita je validní, i když se dokumenty neshodují.
- Uctivý jazyk a správná jména jsou zákonnou a etickou povinností.
- Uchovávejte kopie, poznámky a kontakty na neziskové organizace, které vám mohou pomoci při žádostech o nápravu nebo opravu.

5. KAM SE OBRÁTIT PRO POMOC

Zde je seznam organizací, které můžete požádat o pomoc nebo podporu:

The Minorities organisation

- Organizace se sídlem v Brně, která se zaměřuje především na právní a další podporu pro LGBTIQ+ cizince. Můžete zde získat právní zastoupení ve věci azylu nebo jiného případu, podporu při hledání bydlení, práce nebo zdravotní péče. Organizace také pořádá komunitně zaměřené akce, kde se můžete setkat s dalšími LGBTIQ+ cizinci i s místními obyvateli ČR. *Web: <https://theminorities.info>.*

Afghanistan LGBTIQ+ Organisation (ALO)

- ALO dokumentuje porušování lidských práv LGBTIQ+ uprchlíků a osob žádajících o azyl a prosazuje jejich práva na mezinárodní a evropské úrovni. Můžete této organizaci nahlásit jakékoliv porušení práv nebo případy zneužívání.

Web: <https://AfghanLGBT.com>

IG: @AfghanLGBT

RainbowFox

- RainbowFox je společný projekt Afghanistan LGBTIQ+ Organisation (ALO) a The Minorities Organisation, který podporuje LGBTIQ+ uprchlictvo a osoby žádající o azyl v jakékoli fázi. Na jejich webu najdete mnoho praktických informací o životě v České republice jako LGBTIQ+ osoba s uprchlickou zkušeností.

Web: <https://rainbowfox.org>

Prague Pride

- První festival Prague Pride se konal v roce 2011 a není jen o průvodu městem. Festival trvá celý týden, od pondělí do neděle, a nabízí přibližně 200 různých akcí. Mezi tradiční součásti patří přednášky a diskuse, filmové projekce, divadelní a taneční představení, talk show, sportovní akce, duchovní setkání a samozřejmě i koncerty, večírky a pikniky.

Web: <https://praguepride.cz>

FB: @PraguePrideCZ

IG: @prague.pride

Queer & Trans Youth CZ

- Organizace vítá všechny LGBTQIA+ dospívající, včetně těch, kteří sami sebe teprve poznávají. Nabízí bezpečný prostor plný přijetí, podpory a sociálního kontaktu. Snažíte se porozumět své genderové identitě nebo sexuální orientaci a potřebujete vědět, že na to nejste sami? Chcete poznat lidi, kteří vám budou rozumět? Chcete se dozvědět více o queer a trans* tématech v Česku? Pak neváhejte a navštivte některou z jejich akcí. *Web: <https://qty.cz/>*

FB: @queerteens.cz

IG: @ qty.cz

Plusko+

- Kolektiv Plusko+ je brněnsko-pražská queer skupina, která se snaží vytvářet bezpečný prostor pro všechno členstvo LGBTIQ+ komunity, pro ty, kteří se hledají, nezapadají, nebo prostě chtějí být sami sebou, tím svým vlastním „pluskem“ ve společnosti.

Web: <https://pluskolektiv.cz/>

FB: @pluskolektiv

IG: @pluskolektiv

Trans*parent

- Trans*parent z. s. usiluje o prosazování práv a pozitivních společenských změn ve prospěch trans*, nebinárních a intersex osob. Spolek byl založen v Praze na jaře roku 2015 z potřeby sdílet informace a zkušenosti a měnit politiky v oblasti rovnosti pro trans* osoby. Transparent usiluje o pochopení a přijetí trans, nebinárních a intersex osob jak na společenské, tak legislativní úrovni.

Web: <https://jsmettransparent.cz/>

FB: @transparentCZ

IG: @transparentCZ

Logos

- Logos je ekumenická křesťanská komunita s celostátní působností, otevřená lidem různých náboženských přesvědčení i těm, kteří nejsou věřící v tradičním smyslu slova. Jejím cílem je vytvářet podmínky pro zdravý duchovní rozvoj LGBTIQ+ osob a jejich integraci do společnosti a církví, podporovat partnerské a rodinné vztahy a pomáhat lidem s menšinovou sexuální orientací a jejich rodinám v krizových situacích.

Web: <https://www.logoscr.cz/brno/>

FB: @LogosCR

Queer Geography

- Hledáte kvalitní a ověřené informace týkající se společenských aspektů lidské sexuality nebo otázek genderové rozmanitosti a sociálního pohlaví? Zajímate se o oblast LGBTIQ+ psychologie a duševního zdraví neheterosexuálních a trans* osob? Chcete se dozvědět víc o epidemii HIV a s ní spojeném stigma? Pak doufáme, že v této organizaci najdete odpovědi alespoň na některé ze svých otázek.

Web: <https://queergeography.cz/>

FB: @queergeography

IG: @queergeography

Q-HUB

- Q-Hub je síť dobrovolnictva z odborné i laické veřejnosti, kteří se prostřednictvím různých projektů podílejí na osvětových, výzkumných a vzdělávacích aktivitách v oblasti sexuální, genderové a vztahové rozmanitosti. Jeho hlavní perspektiva vychází ze zdravotnictví a psychologie díky kořenům na Institutu pro psychologický výzkum (INPSY) Masarykovy univerzity. Cílem Q-Hubu je šířit poznatky založené na důkazech a doporučení týkající se péče o LGBTQIA+ osoby, aktivně se podílet na výzkumu a vzdělávat veřejnost i odborníky prostřednictvím přednášek a workshopů.

Web: www.q-psy.cz

FB: [@q.hubCZ](https://www.facebook.com/q.hubCZ)

IG: [@q.hubcz](https://www.instagram.com/q.hubcz)

STUD

- STUD z. s. vznikl v roce 1996 jako nezávislá nevládní nezisková organizace (občanské sdružení), jejímž posláním je pracovat ve prospěch gay, lesbické, bisexuální a trans* menšiny a usilovat o její plnou právní i faktickou rovnost s ostatními členy společnosti. Spolek sdružuje lidi s homosexuální a bisexuální orientací, ale i heterosexuální spojení.

Web: <https://stud.cz>

FB: [@studbrno](https://www.facebook.com/studbrno)

Sdružení pro integraci a migraci

- Lidskoprávní organizace, která hájí práva migrantů a poskytuje jim komplexní podporu bez diskriminace, podporuje integraci, vzájemné soužití a usiluje o spravedlivou a otevřenou společnost. Nabízí bezplatné právní, sociální a psychosociální poradenství cizincům žijícím v České republice.

Web: <https://migrace.com>

e-mail: poradna@migrace.com

Část II

Pro zainteresované strany a poskytovatele služeb

Co jsme se dozvěděli: **Doporučení pro politiku a praxi pro inkluzivní azylový a integrační systém v České republice**

ÚVOD

Tato část vychází z 20 anonymizovaných rozhovorů s LGBTIQ+ osobami z uprchlictva, žadatelstva a poskytovatelstva služeb v České republice. Zkušenosti komunity ukazují opakující se překážky spojené s rasismem, xenofobií a předsudky souvisejícími se sexuální orientací, genderovou identitou nebo vyjádřením či tělesnými charakteristikami pohlaví. Níže uvedené závěry shrnují prožité zkušenosti a přetvářejí je do konkrétních doporučení pro ministerstva, úřady, obce a neziskové organizace. Jsou zde uvedeny lehké právní zakotvení k podpoře implementace, včetně českého zákona proti diskriminaci, azylového zákona, GDPR a relevantních směrnic EU o kvalifikaci, řízeních, přijímacích podmínkách a rovnosti.

Téma 1. Rasismus a každodenní diskriminace

Co jsme slyšeli

„Nemohu si pronajmout byt kvůli svému pasu.“
„Pronajímatelé zavěsí telefon, když slyší můj přízvuk.“
„V práci nám řekli, abychom byli vděční, že máme práci, i bez smlouvy.“

Účastnictvo hlásilo zamítnutí ubytování, zneužívání mzdy a obtěžování na veřejnosti. Rasismus se často prolíná s uprchlictvem a queer nebo trans* identitou, což násobí překážky pro začlenění. Tyto praktiky jsou v rozporu s českým zákonem proti diskriminaci a Směrnicí EU o rasové rovnosti, které zakazují diskriminaci v bydlení, zaměstnání a přístupu ke službám.

Doporučení

1. Prosazování a náprava

- Zajistit, aby inspektoráty a orgány pro rovnost aktivně testovaly diskriminaci na trhu s pronájmy a při zaměstnávání.
- Standardizovat jednoduché postupy pro stížnosti s vícejazyčnými šablonami a bezplatným právním poradenstvím.

2. Inkluzivní zaměstnanecké postupy

- Požadovat závazky férového náboru pro veřejně financované zaměstnavatele a dodavatele.
- Financovat poradenství k zaměstnání a jazykovou podporu vázanou na reálné pracovní nabídky, s monitorováním výsledků pro LGBTIQ+ uprchlictvo.

3. Přístup k bydlení

- Rozšířit přístup k městskému a sociálnímu bydlení pro zranitelné žadatele a vyžadovat antidiskriminační ustanovení v pravidlech přidělování.
- Spolupracovat s neziskovými organizacemi při zprostředkování pronajímatelů a poskytování záruk.

Téma 2. Předsudky a stereotypy během azylového řízení

Co jsme slyšeli

„Ptali se mě, proč nevypadám jako gay.“
„Tlumočník změnil má slova.“
„Řekli mi, že musím dokázat, že jsem gay.“

Výpovědi ukazují, že hodnocení důvěryhodnosti se opírá o stereotypy, misgendering a tlumočnické předsudky. To podkopává právo na individuální, nestranné přezkoumání podle směrnic EU o kvalifikaci a řízeních a českého azylového zákona. Reakce na trauma, jazykové bariéry a kulturní odlišnosti jsou příliš často chybně vykládány jako nesrovnalosti.

Doporučení

1. Standardy kompetencí pro rozhovory

- Povinné školení pro úřednictvo a tlumočnictvo o SOGIESC konceptech, trauma-informovaném přístupu a antirasismu.
- Zavést kontrolní seznam kvality pohovoru, který vyžaduje soukromí, respektující jazyk a přesné přečtení záznamu před podpisem.

2. Ochrana tlumočnictva

- Vytvořit ověřený seznam tlumočnictva s zaznamenanou jazykovou způsobilostí, školením SOGIESC a kontrolou střetu zájmů.
- Poskytnout jednoduchý mechanismus pro požadavek náhrady tlumočnictva, pokud jsou hlášeny předsudky nebo rizika bezpečnosti, bez negativního dopadu na případ.

3. Pokyny pro důvěryhodnost

- Vydat interní pokyny, že důvěryhodnost není výkonnost a nevyžaduje stereotypy ani dotěrné důkazy.
- Podporovat přijetí konzistentního osobního svědectví, podpořeného informacemi o zemi původu a dopisy neziskových organizací.

Téma 3. Bezpečnost v přijímacích a ubytovacích centrech

Co jsme slyšeli

„Umístili mě do pokoje s muži z mé země, kteří mě ohrožovali.“
„Když jsem řekla, že se necítím bezpečně, řekli mi, abych byla silná.“
„Někteří zaměstnanci byli laskaví, jiní se tvářili, že se nic neděje, když jsem nahlásil obtěžování.“

Obyvatelstvo center popsalo obtěžování ze strany spoluobčanů, nedostatek soukromí a slabé reakce na stížnosti. Podmínky v centrech musí splňovat standardy bezpečí a důstojnosti podle rámce EU o přijímacích podmínkách a českého práva. LGBTIQ+ obyvatelstvo čelí zvýšenému riziku, které vyžaduje specifická opatření.

Doporučení

1. Bezpečné umístění a přesuny

- Zavést důvěrné hodnocení zranitelnosti při příchodu, které zahrnuje rizika SOGIESC a rasismu.
- Poskytovat rychlé přesuny nebo samostatné ubytování při věrohodných obavách o bezpečnost.

2. Odpovědnost v centrech

- Zřídit důvěrné komunikační kanály pro hlášení a standardní zápis incidentů, který je kontrolován každý týden vedoucími pracovníky.
- Vyžadovat jasné důsledky pro obtěžování ze strany obyvatel nebo zaměstnanců a viditelně komunikovat pravidla ve více jazycích.

3. Minimální standardy zařízení

- Zajistit genderově inkluzivní toalety a místnosti pro soukromé konzultace.
- Plánovat pravidelné návštěvy nezávislých monitorů a Veřejného ochránce práv s publikovanými souhrny zjištění.

Téma 4. Rozhodnutí, odvolání a včasná komunikace

Co jsme slyšeli

„Nevěděla jsem, že mám jen dva týdny.“
„Tlumočnictvo našli pozdě a málem jsem zmeškal příležitost.“

Dotazované osoby hlásily opožděná nebo nejasná rozhodnutí a zmeškané lhůty. Včasná, srozumitelná komunikace je klíčová pro právo na účinný opravný prostředek. Lhůta pro odvolání je obvykle krátká, takže zpoždění při překladu nebo nejasné dopisy vytvářejí strukturální nevýhodu.

Doporučení

1. Rozhodnutí v jednoduchém jazyce

- Požadovat jednostránkový souhrn v jazyce žadatelstva, který uvádí rozhodnutí, lhůtu, odkladný účinek a další kroky.

2. Zajištění lhůt

- Spustit odpočítávání lhůty pro odvolání až po potvrzeném doručení v jazyce, kterému žadatelstvo rozumí.
- Nabídnout rychlé právní poradenství při oznámení.

3. Pokrytí právní pomoci

- Zajistit okamžité doporučení na bezplatnou právní pomoc pro všechna negativní rozhodnutí, s linkou a otevřenými hodinami v centrech.

Téma 5. Zadržování a používání alternativ

Co jsme slyšeli

„Ani jsem nevěděla, jak dlouho tam budu.“
„Oddělili mě pro mou bezpečnost, ale bylo to spíš za trest.“

Zadržení bylo popsáno jako matoucí, izolující a škodlivé, zejména pro LGBTIQ+ osoby. Podle standardů EU a českého práva musí být zadržení zákonné, nezbytné, přiměřené a použito pouze, pokud alternativy nedosáhnou cíle.

Doporučení

1. Alternativy

- Upřednostňovat hlášení, komunitní umístění a řešení registrace.
- Vyžadovat písemné odůvodnění, proč alternativa není vhodná.

2. Informace a kontakt

- Poskytovat písemné důvody zadržení v jazyce, kterému osoba rozumí, s okamžitým přístupem k právní pomoci a telefonům.
- Sledovat dobu zadržení a zveřejňovat anonymizovanou statistiku podle genderu a zranitelnosti.

3. Bezpečné umístění

- Zajistit ochranu před obtěžováním a umožnit důvěrné stížnosti.
- Poskytnout přístup k psychosociální podpoře od vyškoleného personálu.

Téma 6. Přístup ke zdravotní péči a duševnímu zdraví

Co jsme slyšeli

„Sestřička řekla, že cizince neléčí.“

„Terapie v mém jazyce mě zachránila.“

„Doktor používal mé deadname před všemi.“

Bariéry zahrnovaly jazyk, akceptaci pojištění a stigmatizující postoje vůči queer a trans* lidem. Rámec přijímacích podmínek a národní zákony vyžadují přístup k primární a naléhavé péči s ohledem na zranitelné žadatele.

Doporučení

1. Inkluzivní síť poskytovatelů

- Develop a mapped network of clinics that accept asylum documentation and provide LGBTIQ+ -competent care.
- Fund interpretation for medical visits and publish simple access instructions.

2. Důvěrnost a respekt

- Vyžadovat, aby personál používal zvolené jméno a zájmena a chránil soukromí při přijímání a v záznamech.
- Nabídnout možnost opravy, pokud se jména nebo identifikátory liší v dokumentech.

3. Rozšíření duševní péče

- Najímat vícejazyčné poradenstvo a komunitní podporu.
- Zavést včasné screeningy stresu v přijímacích centrech a rychlé odkazy na péči.

Téma 7. Soukromí, ochrana dat a důvěrnost

Co jsme slyšeli

„Tlumočnictvo komunikovalo ostatním mé důvěrné informace.“

„V mém spisu byly informace, které jsem nikdy nesdílel.“

„Po opravě stále používali mé deadname.“

Úniky dat a nedbalý jazyk vytvářejí reálná bezpečnostní rizika. GDPR a české předpisy o ochraně dat vyžadují zákonnost, omezení účelu, minimalizaci a důvěrnost. Informace SOGIESC osob jsou vysoce citlivé a musí být chráněny přísnými opatřeními.

Recommendations

1. Nakládání podle principu potřeby získání informací

- Omezit přístup k citlivým údajům jen na nezbytný personál.
- Odstraňovat irelevantní SOGIESC údaje z poznámek k případům.

2. Správná jména a zájmena

- Umožnit použití preferovaných jmen a zájmen ve všech typech korespondence, i když se právní údaje liší.
- Poskytnout rychlý proces oprav a připomínky personálu, aby se předešlo deadnamingu.

3. Reakce na porušení

- Vytvořit jednoduchou cestu pro hlášení porušení soukromí a informování zúčastněných osob.
- Poskytovat nápravu, například přeřazení personálu, možnosti přesunu a písemné omluvy.

Téma 8. Soudržnost, komunitní sítě a pozitivní praxe

Co jsme slyšeli

„Jen queer přátelé a neziskové organizace dělají život snesitelným.“

„Vytvořili jsme si vlastní malou rodinu a sdílíme, co máme.“

Komunitní sítě, malé neziskové organizace a komunitní (peer) podpora pravidelně překonávají mezery v bydlení, zdravotní péči, tlumočení a advokacii. Udržitelná spolupráce s tímto aktérstvím zlepšuje výsledky a důvěru.

Doporučení

1. Partnerství a financování

- Financovat peer vedené iniciativy, bezpečné komunitní prostory a mikrogranty pro vzájemnou pomoc.
- Zapojit LGBTIQ+ uprchlické představitelstvo do tvorby politik, školení personálu a monitoringu.

2. Cesty k začlenění

- Podporovat jazykové tandemy, mentorství a partnerství se zaměstnavateli, kteří oceňují zkušenosti z praxe.
- Uznávat a rozšiřovat pozitivní praxi identifikovanou zpětnou vazbou komunity.

Napříč sektory: doporučení pro ministerstva, obce a neziskové organizace

Tato doporučení odrážejí to, co s námi sdílely osoby, které tímto procesem prošli. Jejich zavedení má potenciál snížit škody, zlepšit rozhodování a posílit důvěru. Většina změn je praktická a nenákladná. Všechny jsou dosažitelné díky spolupráci mezi ministerstvy, obcemi, poskytovatelstvem služeb v první linii a LGBTIQ+ organizacemi.

Doporučení

1. *Standardy a dohled*

- Vydat minimální standardy pro respektující, bezpečné a důvěrné zacházení ve všech pohovorech, přijímacích, zadržovacích, zdravotních a ubytovacích procesech.
- Povinné školení o SOGIESC a antirasismu pro všechny personál a tlumočnictvo na prvních liniích, obnovované každý rok.
- Monitorovat prostřednictvím nezávislých auditů, publikovat anonymizované metriky a vytvářet zpětnou vazbu s dotčenými komunitami.

2. *Přístup a náprava*

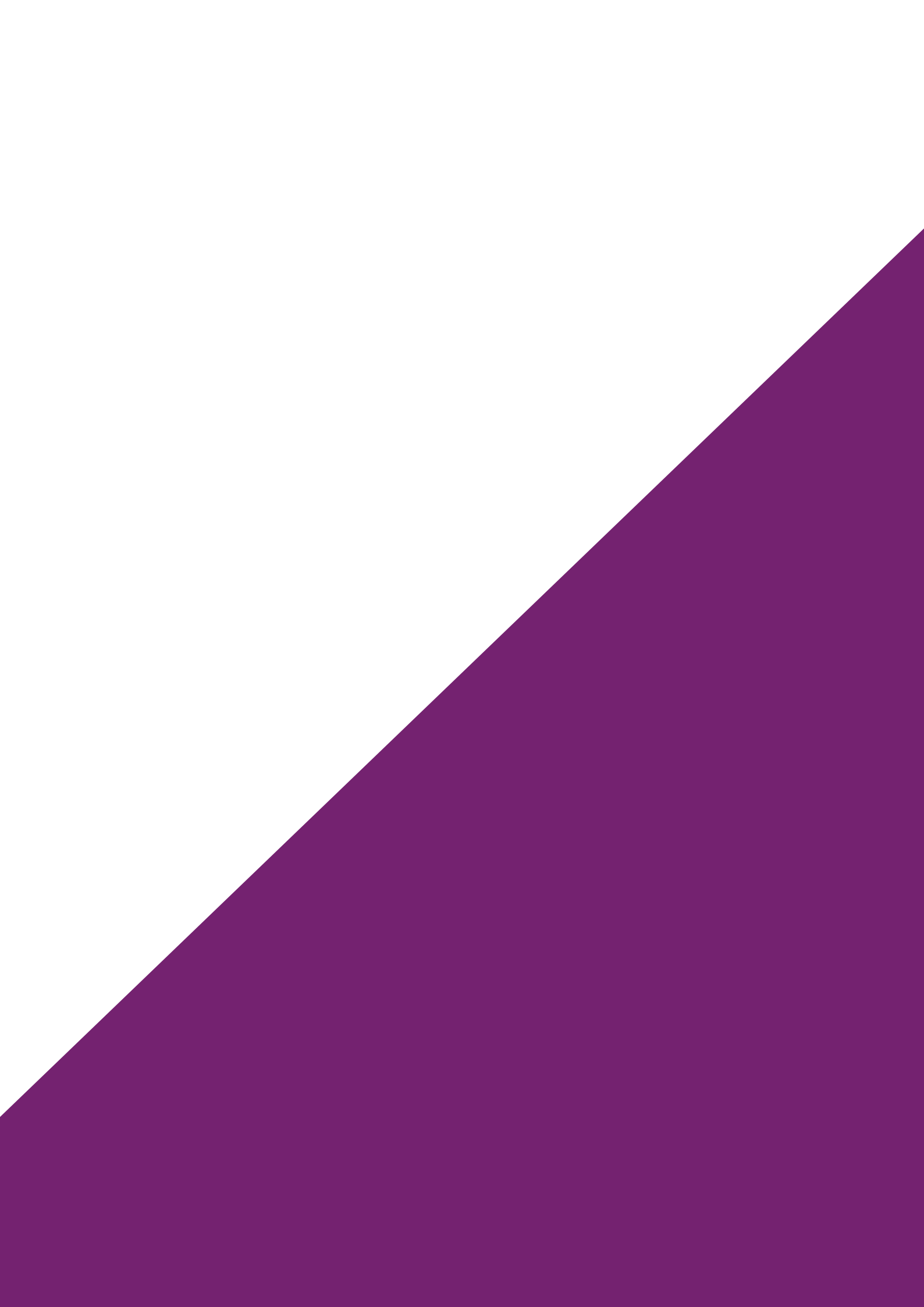
- Zajistit včasný přístup k právní pomoci a překládat všechny klíčové dokumenty do jazyků, které lidé opravdu používají.
- Poskytnout jednoduché, vícejazyčné formuláře stížností v centrech, klinikách a úřadech práce a zajistit nediskriminační opatření.
- Zavést servisní služby, které stanoví doby odezvy a eskalační body.

3. *Ochrana dat a důstojnost*

- Používat zásadu ochrany soukromí již od návrhu ve všech systémech a formách.
- Umožnit použití preferovaných jmen a zájmen v korespondenci a na štítcích již během procesu právní aktualizace údajů.
- Zacházet s porušením soukromí jako s bezpečnostním incidentem a poskytovat nápravu.

4. *Inkluzivní integrace*

- Vázat veřejné financování na dodržování antidiskriminačních pravidel v bydlení a zaměstnání.
- Rozšiřovat přístup k městskému bydlení pro zranitelné osoby a podporovat zprostředkování pronajímatelů neziskovými organizacemi.
- Podporovat rozvoj duševního zdraví a komunitní podporu ve více jazycích.

Tato příručka byla vyvinuta organizací
Afghanistan LGBTIQ+ Organisation (ALO).

Podporováno grantovým programem
IGLYO 2025 a financováno Evropskou unií.

**Funded by
the European Union**

IGLYO

Tato publikace je podporována grantovým programem IGLYO 2025 organizace IGLYO – Mezinárodní organizace LGBTQI+ mládeže a studentů a financována Evropskou unií. Názory a stanoviska vyjádřená v této publikaci jsou však pouze názory autorů a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie, Evropské agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA) nebo IGLYO. Evropská unie, poskytovatel grantu ani IGLYO za ně nenesou žádnou odpovědnost.

© 2025. Tato příručka je produktem Afghanistan
LGBTIQ+ Organisation (ALO)

Info@AfghanLGBT.com

[@AfghanLGBT](https://www.instagram.com/AfghanLGBT)

www.AfghanLGBT.com